

"Les arts no han de ser objectes ni productes". Entrevista a Marta Ricart

Publicat per [Interacció](#) [1] el 11/01/2023 - 19:40 | Última modificació: 26/04/2023 - 12:47

'Les arts no han de ser objectes ni productes, sinó que han de formar part de processos vivencials i col·lectius'

Amb motiu del curs 'Art comunitari i dinamització social', que va tenir lloc els dies 29 de novembre i 1 de desembre al Centre d'Estudis i Recursos Culturals (CERC), hem entrevistat l'artista Marta Ricart, co-fundadora de la xarxa Artibarrri i Teleduca, i implicada des de fa molts anys amb l'art comunitari. Actualment Ricart treballa amb el poeta i pastor Pep Divins, a la recerca de paraules perdudes, mentre prepara dos projectes expositius amb els quals donar a conèixer un llenguatge oblidat de les arts que actualment és necessari de recordar. Hem conversat amb ella i aquest n'és el resultat.

CERC: Parla'ns de la teva implicació en l'art comunitari. Per què creus que és important en els nostres municipis i en la nostra societat?

Jo puc dir que hi estic vinculada des de petita. Vaig néixer en una època que m'hi va dur de ple, als anys 70. Vaig tenir la sort d'estar en una escola en què tots treballàvem des d'aquesta perspectiva. Després, com a adolescent, vaig viure en un poble en què hi va haver un procés comunitari molt gran, en què es va dinamitzar el grup de joves a través del teatre. Com a nena i adolescent ho he viscut molt. De més gran sempre he estat implicada en processos comunitaris. Em formo en Belles Arts i llavors començo a veure les distàncies que s'han anat creant des de les anomenades Belles Arts respecte les persones. Jo sempre he pensat que l'art ha de ser de les persones i per a les persones. Aquí és on m'he dedicat a buscar els llenguatges i les maneres perquè les arts no siguin objectes ni productes, sinó que formin part de processos vivencials i col·lectius. S'ha de trencar la idea del patrimoni com una cosa estàtica i fixa, i començar a introduir i comprendre les arts des d'una part més vivencial, experimental i de procés d'aprenentatge. I jo he arribat a la conclusió que això passa per trencar la manera de conèixer que hem tingut fins ara, aquesta mirada renaixentista estàtica que portem arrossegant de tants anys.

Un dels punts fonamentals de l'art comunitari és la participació i la col·laboració, així com totes les

relacions que s'estableixen...

Aquí hi ha molts matisos. La clau és que ja portem uns quants anys de rodatge i a partir d'aquí anem entenent la gamma de matisos en què ens podem moure. Un mateix procés comunitari pot implicar diferents models de participació, col·laboració, implicació i interacció. Això no és estàtic. Però la participació i la col·laboració són claus, perquè trenquen amb el rol d'observadors i de persones simplement consumidores.

Quins elements i fases s'han de tenir en compte en un municipi a l'hora d'engegar un procés d'art comunitari?

El principal és conèixer tots els agents, associacions, entitats i persones. S'ha de tenir una visió molt àmplia del territori i de les persones, entitats i associacions que en formen part. Això és el principal, tenir la visió complexa del territori en què s'actua. I també de les persones i els rols. Hi ha persones que són dinamitzadores, d'altres són fars o són aglutinadores. I hi ha entitats que creen també una sèrie de dinàmiques. La clau és entendre tot això. Però a l'hora d'engegar un procés comunitari no sé si s'han d'engegar projectes des de zero, perquè són processos a molt llarg termini i una part fonamental són els temps. És com crear un clima, un marc i un context en què hi ha una riquesa que genera dinàmiques de creació cultural. Després hi ha una part de situar els fets, en el sentit de començar a construir. I la part més important és l'espai que aglutini, un centre on això es pugui fer, si no tot es perd en intervencions puntuals. Entenc la creació comunitària com un camp, un terreny que s'ha de cuidar perquè hi passin coses que van més enllà de les intervencions i que impliquen una xarxa de relacions i complicitats.

Sovint en aquesta mena de plantejament no importen tant les obres com el procés. Com situes el paper de l'obra en la teva trajectòria i en les dinàmiques col·lectives en general?

Jo crec que això de l'obra i el procés s'ha anat matisant. A la Documenta de Kassel s'ha vist que els processos de creació en si mateixos poden ser obres, les quals es documenten. Per tant el que ens arriba és la documentació del procés. El caràcter d'obra és més de testimoni d'una experiència o d'una relació. En el meu cas hi ha hagut sempre una lluita en el sentit de com crear processos que acabin en peces o en obres que tinguin qualitat. S'han de cuidar les dues parts. Perquè si no com a artista em passava que em quedava en el procés, en un rol totalment educatiu, i perdia tota l'altra part. I així aquest part més poètica, del nucli de l'obra d'art, és perd. Per mi l'educació és fonamental, però he arribat a la conclusió que s'ha de treballar conjuntament. Un artista educador sempre acaba fent aquest rol. Treballant conjuntament des de diferents perfils és on es pot arribar en aquest punt.

Vius a Llobera, al Solsonès. Això t'ha desplaçat dels centres artístics metropolitans o t'ha dotat d'una nova centralitat?

Ara puc dir que sí, que tinc un nou centre i un nou punt, des del qual he començat a moure i a remoure moltes coses. I això ha costat molts anys, gairebé vint anys de feina intensa. Aquí al món rural les dinàmiques són molt diferents i les maneres de funcionar són unes altres. I hi ha un altre aspecte clau que és la memòria lligada al territori. De vegades això, en les dinàmiques urbanes, ho perdem. Aquí tenim una xarxa de relacions més estreta i se'ns confon la part professional, la personal i la familiar. Tot queda barrejat i és molt diferent. Ara sí que puc dir que això m'ha aportat noves metodologies i maneres de veure. Quan jo era aquí portava els processos que havia experimentat a Barcelona i a l'àrea metropolitana, i ara en canvi ho estic fent al revés, perquè vaig a Barcelona i hi porto el que faig aquí.

Abans parlàvem de la idea de procés. En la teva concepció artística és molt important el moviment i el fer, els quals permeten comprendre l'art des del sentir, de manera intuïtiva i força física. Això ho has concebut, en part, des de l'obra de Joan Miró, però també de Mary Overlie i Anne Bogart...

Amb aquesta cerca que les arts tinguin una qualitat i no es perdin en la vessant educativa i processual vaig començar a fer recerques. En el taller de Joan Miró a Palma vaig trobar un procés de treball molt complex que per mi va ser una revelació i que vaig poder investigar gràcies al Premi Pilar Juncosa de la Fundació Miró de Palma. Hi continuo treballant justament. I hi ha una vessant social, en aquest punt, en el procés de treball de molts artistes encara que sempre se'ns presenta la figura de l'artista com a aïllat i treballant en solitari. I sobretot hi ha una part que és el moviment i la relació amb el territori. He indagat molts anys en això fins que vaig veure que hi ha un llenguatge antic de creació que considerava la vessant social. No es deia comunitària, perquè aquest és un concepte més modern, dels anys 70. Aquest llenguatge m'ha dut a comprendre moltes de les creacions antigues que potser ens han vingut de la mà d'una història academicista de l'art des d'un altre punt de vista. Recuperant-les des d'aquest moviment he vist com aquest llenguatge es trasllada d'Europa als Estats Units, durant la Segona Guerra Mundial. El Black Mountain College és l'últim lloc on jo trobo aquest llenguatge. L'herència arriba amb Mary Overlie a través del que anomena els *viewpoints*. Ella treballa la dansa des de diferents punts de vista i diferents perspectives en què s'aborda una única temàtica. I això lliga amb un llenguatge antic en què s'arriba a construir un llenguatge nou. I això ens porta a la necessitat que tenim ara, en el sentit de treballar des de la complexitat, des del moviment i des de la constatació que les coses no són fixes ni estàtiques. Anne Bogart, per la seva banda, porta tot això al teatre, juntament amb el director teatral Tadashi Suzuki. Ells creen històries i fan creació teatral a partir de la implicació, amb la qual cosa la direcció teatral s'entén d'una altra manera. A partir de la implicació de tothom les històries es construeixen amb el propi fer. Per mi això és fonamental, perquè em lliga la visió de la creació comunitària amb una part artística i creativa de molta qualitat. Això no vol dir oblidar l'educació, que hi és inherent. Però de vegades entrem en estratègies educatives que amaguen les arts i la qualitat del procés artístic.

Deia Joan Miró que una forma mai no és una cosa abstracta, sinó que és sempre un home, un ocell o alguna altra cosa. La forma mai no és una mera forma, per tant. Hi estàs d'acord?

Sí. Perquè el que nosaltres anomenem forma es construeix a través d'un procés. I com he dit abans no és una cosa estàtica ni fixa. Una creació artística ha de ser prou oberta i generar prou matisos perquè al llarg del temps pugui sobreviure. La pròpia forma que això prengui ha de ser molt sòlida i alhora molt oberta. I això es mou en contradiccions que no ho són ben bé. I aquí situem el moviment.

I per acabar. Fes-nos cinc cèntims dels projectes en què estàs treballant actualment...

Ara estic treballant amb el meu veí Pep Divins, que és pastor i poeta. El que ha fet últimament és recuperar les paraules locals, a través de la memòria de pagès, que actualment s'ha perdut. I jo hi apporto el gest. Estem treballant molt amb la paraula i el gest, recuperant els matisos de l'oralitat. Hem implicat una associació i institucions de la comarca. I això ara començarà a créixer. Un altre projecte en què estic treballant té lloc en una institució museística aportant la visió dels *viewpoints* i la multiplicitat dels punts de vista. Podem parlar de la dinamització d'un centre d'art amb el propi personal. I això és molt complex perquè hi ha dinàmiques, maneres de funcionar i estructures molt jeràrquiques. Però esperem que ens en sortim i que d'aquí dos anys tothom ho pugui veure. Sigui com sigui, amb tot el conceptual i la intel·lectualització excessiva de l'art hem anat a una distància cap a les persones.

Categories: Entrevista

Etiquetes: arts i creació

Etiquetes: educació i cultura

Etiquetes: participació cultural

- [2]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/blogs/2023/01/entrevista-marta-ricart>

Enllaços:

[1] <https://interaccio.diba.cat/members/interaccio>

[2] <https://interaccio.diba.cat/node/9109>